

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ความเชื่อและพิธีกรรม ของชาวกวยตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ
Beliefs and Rituals of the Kui Ethnic of Ta-Kon Sub-District, Mueang Chan District,
in Sisaket Province

เดช มีภาพ (Dech Meephap) * จิตรา วีรบุรินทร์ (Chitra Veeraburinon)**

ศุจดิจ เจนนพกาญจน์ (Sudjit Janenoppakanjana)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาประวัติความเป็นมา ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวกวยตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ (2) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อความเชื่อและพิธีกรรมของชาวกวยตำบลตาโกนอำเภอเมืองจันทร์จังหวัดศรีสะเกษ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และส่งเสริมความเชื่อและพิธีกรรมของชาวกวยตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือผู้อาวุโส/ผู้รู้และปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน 10 คน ผู้นำชุมชนในตำบลตาโกน 5 คน ประชาชนชาวตำบลตาโกน มีกำหนดอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปจำนวน 25 คนรวมทั้งสิ้น 40 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจชุมชน การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่ส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ประวัติความเป็นมาของชาวกวยบ้านตาโกนนับตั้งแต่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณพระราชูเมืองจันทร์ราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 หรือบ้านเมืองจันทร์ปัจจุบัน ต่อมาภายหลังได้อพยพย้ายถิ่นฐานมาสร้างชุมชนใหม่ สำหรับชื่อเรียกขานชุมชนนั้นตั้งตามชื่อ แหล่งน้ำคือ หนองตะกอล ซึ่งเป็นภาษา กวย แปลว่า หัวเข่า และเพี้ยนเป็น ตาโกน จนถึงปัจจุบัน ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวกวย ตำบลตาโกน พบดังนี้คือความเชื่อและพิธีกรรมเรื่องผีปอบตา ความเชื่อและพิธีกรรมเรื่องผีตาแฮก ความเชื่อและพิธีกรรมเช่นผีบรรพบุรุษในวันสารท (จาสาก) ความเชื่อและพิธีกรรมการรำผีขอ-ผีแถน ความเชื่อและพิธีกรรมการขึ้นบ้านใหม่ ความเชื่อและพิธีกรรมประเพณีไหว้พระธาตุ (บ้านเมืองจันทร์) (2) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อความเชื่อและพิธีกรรมของชาวกวยตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษเป็นการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ปี 2535 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ประกอบด้วย ระดับครอบครัวเดิมมักจะอยู่กันแบบครอบครัวขยาย ปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยวในระดับกลุ่มสังคมเดิมจะรวมกลุ่มมีความสัมพันธ์เป็นญาติทางสายเลือด ปัจจุบันเป็นการรวมกลุ่มโดยหน่วยงานต่างๆ ในระดับชุมชน ชุมชนจะช่วยเหลือกิจกรรมโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางศาสนาและประเพณี ปัจจุบันกิจกรรมหรืองานบางประเภทจะมีหน่วยงานจากส่วนกลางเข้ามาดำเนินงาน มีผลต่อพิธีกรรมความเชื่อในชุมชนที่เดิมถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดถูกปรับลดขั้นตอนพิธีการให้เข้าวิถีความเป็นอยู่ (3) แนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมความเชื่อและพิธีกรรมชาวกวยตำบลตาโกนถือปฏิบัติโดยการอบรมสั่งสอนบุตรหลานคนรุ่นหลังให้ได้รับรู้ถึงความเป็นมาและความสำคัญของพิธีกรรมประเพณีที่ถือว่าเป็นมรดกภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษมอบไว้ให้เพื่อให้เกิดความสำนึกภูมิใจที่จะร่วมกันรักษาไว้ควบคู่ไปกับการนำบุตรหลานถือปฏิบัติในพิธีกรรมและประเพณีตามเทศกาลนั้นๆ ไปพร้อมกัน

คำสำคัญ ความเชื่อ พิธีกรรมของชาวกวย ตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

* นักศึกษามหาบัณฑิตศึกษา สาขาศิลปศาสตร์ แขนงวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

** รองศาสตราจารย์ ปรินญาเอก หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปรินญาเอก หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the history, beliefs and rituals of the Kuoy ethnic group of Thakon Sub-district, Mueang Chan District, Sisaket Province; (2) social changes that affected those beliefs and rituals; and (3) approaches to preserving and promoting the traditional beliefs and rituals of the group.

This was a qualitative research. The sample population consisted of 10 knowledgeable elders or community philosophers, 5 community leaders, and 25 residents of Thakon Sub-district, Mueang Chan District, Sisaket Province aged 50 or older. The research tools consisted of an interview form, a community survey form, participatory observation and non-participatory observation. Data were analyzed using descriptive analysis.

The results showed that (1) The Kuoy originally settled in the area of Phra That Mueang Chan in the 16th-17th century, Buddhist Era (11th-12th century Common Era), which is where Baan Mueang Chan Village is located at present. Later the Kuoy moved their community to a new place, which they called after the name of the local water source "Nong Tagon," meaning "knee." This name was later corrupted to the present pronunciation "Thakon." The Kuoy have the following beliefs and related rituals: belief in *Phi Buta* (the spirits of ancestors who are the local spirits of the village), *Phi Tahaek* (the guardian spirit of the rice fields), the ritual of propitiating the spirits of ancestors on the new year day or *Jasak*, performing a dance and ceremony for *Phi Or-Phi Taen* (gods that can bestow rain and good fortune), housewarming rituals, and a ceremony to pay respect to the local Buddha relic. (2) The social changes that affected these beliefs and rituals since 1992 were: on the family level, the traditional custom of living in extended families changed to living in nuclear families; on the social group level, the traditional groups were aligned as family relation groups, but now most groups are organized according to community-level agencies or organizations; and traditionally the Buddhist temple was the center for community activities, traditions and religious activities, but at present some community activities or ceremonies are organized by government agencies. (3) The approach for preserving and promoting the Kuoy's beliefs and rituals is to teach all the children and younger generations the history and importance of those beliefs and rituals as an intellectual heritage that their ancestors left to them, so that they will be proud and aware of joining to preserve them, and to have the children participate in all the rituals.

Keywords: Beliefs, Kuoy rituals, Thakon Sub-district, Mueang Chan District, Sisaket Province

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

และมีความเชื่อกันว่าหากปีใดไม่ได้ไปประกอบพิธี ปีนั้นจะประสบความเดือดร้อน ฝนฟ้าไม่ตกตามฤดูกาล ประเพณีการไหว้พระธาตุถือว่าเป็นพิธีกรรมประเพณีส่วนรวมต้องปฏิบัติไปพร้อมๆกันทั้งชุมชน

นอกจากความเชื่อและพิธีกรรมประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติพร้อมกันเป็นคณะแล้ว ยังมีพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับวิถีชีวิตทั้งที่ยึดถือปฏิบัติเฉพาะบุคคลและเป็นหมู่คณะของชุมชนที่สืบทอดกันมาสู่ชวากวยบ้านตาโกน ในปัจจุบันแต่ชุมชนดังกล่าวได้รับผลกระทบจาก อิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอิทธิพลทางการศึกษาสมัยใหม่ และความก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ ที่ได้รับจากสังคมภายนอก ภายใต้ระบอบการเมืองการปกครอง ระบอบกฎหมาย และระบบการศึกษาจากส่วนกลาง ทำให้ พิธีกรรม คติความเชื่อ ประเพณีดั้งเดิม ของชวากวยมีการเปลี่ยนแปลง และบางส่วนถูกละเลยจนเลือนหายไป รวมถึงการเปิดรับวัฒนธรรมจากสังคมส่วนกลาง ทำให้ชวากวยตำบลตาโกนในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต และวัฒนธรรม ในหลายส่วนที่กลมกลืนกับสังคมเมือง ค่านิยม พิธีกรรม ประเพณี มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวมาทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงประวัติความเป็นมา ความเชื่อ และพิธีกรรมของชวากวย ตำบลตาโกน อำเภอเมือง จันทน์ จังหวัดศรีสะเกษ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อความเชื่อ และพิธีกรรมของชวากวย ตำบลตาโกนอำเภอเมืองจันทน์ จังหวัดศรีสะเกษและแนวทางการอนุรักษ์และส่งเสริมพิธีกรรม และประเพณีของชวากวย ตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทน์ จังหวัดศรีสะเกษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ความเชื่อ และพิธีกรรมของชวากวย ตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทน์ จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อความเชื่อ และพิธีกรรมของชวากวย ตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทน์ จังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อศึกษา แนวทางการอนุรักษ์และส่งเสริมพิธีกรรม และประเพณีของชวากวย ตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทน์ จังหวัดศรีสะเกษ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความเชื่อและพิธีกรรมของชวากวย ตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทน์ จังหวัดศรีสะเกษ นำไปเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ชุมชนสำหรับผู้สนใจ
2. ผลจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่มีผลต่อความเชื่อและพิธีกรรมของชวากวย ตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทน์ จังหวัดศรีสะเกษ นำไปเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมความเชื่อและพิธีกรรมประเพณีในชุมชนต่อไป
3. ทำให้ผู้สนใจและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในชุมชนตำบลตาโกนอำเภอเมืองจันทน์ จังหวัดศรีสะเกษ มีแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมความเชื่อและพิธีกรรมประเพณี

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาชุมชนชาวทวายตำบลตาโกน หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 13 โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลรวมทั้งสิ้น 40 คนประกอบด้วย กลุ่มผู้อาวุโส/ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 13 จำนวน 10 คน ผู้นำชุมชนในหมู่ที่ 1, 2 และ 13 จำนวน 5 คนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไปได้แก่ ประชากรผู้เกิดและอาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 13 ในตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษที่มีอายุ 50 ปี ขึ้นไป จำนวน 25 คน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยกำหนดวิธีการศึกษา 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาจากเอกสาร เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่

1.1 เอกสาร ตำรา วารสาร และเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของชาวทวายหรือกลุ่มชาติพันธุ์ทวาย ประวัติความเป็นมาของชุมชน ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวทวาย การเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้านต่างๆ ที่มีผลต่อความเชื่อและพิธีกรรม แนวทางในการอนุรักษ์ และส่งเสริมความเชื่อและพิธีกรรมของชาวทวาย

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาจากวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับเรื่องความเชื่อ พิธีกรรม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้านต่างๆที่มีผลต่อความเชื่อและพิธีกรรมแนวทางในการอนุรักษ์ และส่งเสริมความเชื่อและพิธีกรรม เพื่อเป็นแนวเปรียบเทียบและกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยด้วย

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยสัมภาษณ์ ผู้อาวุโส ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และประชาชนชาวทวายในตำบลตาโกน จำนวนทั้งสิ้น 40 คน การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์โดยผู้เก็บข้อมูล หรือผู้สัมภาษณ์ จะต้องพูดคุยซักถาม หรือสนทนากับผู้ตอบหรือผู้ให้ข้อมูลตามข้อคำถามที่กำหนดไว้ในการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้ แบบสัมภาษณ์ เจาะลึก ทั้งแบบที่มีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง

3. การสังเกตการณ์เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้รวบรวมข้อมูล จะเข้าไปทำการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายผู้อาวุโส ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้านและประชาชนชาวตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้ แบบสังเกต ที่กำหนดขึ้น เพื่อแสวงหาความรู้ หรือข้อมูลที่จะใช้ในการวิจัยโดยตรง ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้สังเกตได้สัมผัสกับสิ่งที่ต้องการรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต จะทำให้มีโอกาสดำเนินการวิจัยได้ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น โดยใช้ประสบการณ์ของผู้สังเกตเข้าช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความแม่นยำและถูกต้องมากขึ้น

4 .การสำรวจชุมชนเป็นการสำรวจเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ได้ข้อมูลของชุมชนที่เป็นชุมชนเป้าหมายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ คติความเชื่อ ค่านิยม พิธีกรรมประเพณี ความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชน เพื่อช่วยในการอธิบายทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ติดต่อขอความร่วมมือและขอคำปรึกษาในการแนะนำและคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายจากผู้บริหารและผู้นำชุมชนประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตาโกน ผู้ใหญ่บ้านตาโกนหมู่ที่ 1 ผู้ใหญ่บ้านตาโกน หมู่ที่ 2 และผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 13 เพื่อสัมภาษณ์ขอข้อมูลดังนี้
 - ผู้อาวุโส ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชน ประวัติชาวกวย ความเชื่อพิธีกรรม ประเพณีต่างๆ ในชุมชน
 - ผู้นำชุมชนเพื่อสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการสำรวจชุมชน แนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมด้านความเชื่อ พิธีกรรม และประเพณีในชุมชน
 - ประชาชนชาวกวยในตำบลตาโกนมีกำหนดอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปเพื่อสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อพิธีกรรม ประเพณีต่างๆ ในชุมชน
- 2) นำแบบสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก แบบสังเกต แบบสำรวจชุมชนที่ตรวจสอบ และแก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้วลงเก็บข้อมูลในภาคสนาม
- 3) รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก การสังเกต และการสำรวจชุมชน
- 4) นำข้อมูลทั้งหมด ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยนำข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลที่ใช้จากการวิเคราะห์เอกสาร ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก การสำรวจชุมชนโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยการจำแนกประเภทข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของชาวกวย ตำบลตาโกน พบว่าชาวกวยบ้านตาโกน เดิมตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณ พระธาตุเมืองจันทร์ราวพุทธศตวรรษที่ 16 หรือบ้านเมืองจันทร์ปัจจุบัน ต่อมาภายหลังได้อพยพย้ายถิ่นฐานมาสร้างชุมชนใหม่คือบ้านตาโกนในปัจจุบัน

ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวกวย ตำบลตาโกนพบได้ดังนี้

- (1) ความเชื่อและพิธีกรรมเรื่องผีปู่ตา ผีปู่ตาเป็นผีบรรพบุรุษ เป็นเจ้าที่เจ้าทางประจำหมู่บ้านชุมชน ตามความเชื่อของชาวกวยบ้านตาโกน จึงมีพิธีเซ่นหรือเลี้ยงปู่ตาส่งยึดถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมปีละ 3 ครั้งคือ ครั้งที่ 1 เดือน 3 ข้าง ครั้งที่ 2 เดือน 6 ข้างขึ้น ครั้งที่ 3 เดือน 9 ข้างขึ้น (2) ความเชื่อและพิธีกรรมเรื่องผีตาแฮก ตาแฮกหรือผีตาแฮก คือ อารักษ์ประจำที่นาหรือเจ้าของที่นาดั้งเดิม ตามความเชื่อ ตาแฮกมีฤทธิ์อำนาจสามารถดลบันดาลเกี่ยวกับการเพาะปลูกและน้ำท่าในการทำนาได้ชาวนา เมื่อเข้าสู่ฤดูกาล ทำนา ชาวนาจะประกอบพิธีเลี้ยงตาแฮกก่อน (3) ความเชื่อและพิธีกรรม เช่น ผีบรรพบุรุษในวันสารท (จาสาท) ประเพณีเช่น ผีบรรพบุรุษวันสารท หรือที่

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

ชาวอีสานเรียกว่า บุญข้าวสากชาวทวายเรียกว่า จาสาก เป็นงานประเพณีทำบุญให้แก่บรรพบุรุษและญาติที่ล่วงลับไปแล้วโดยเจาะจงหรือระบุชื่อญาติผู้รับคิดไว้ที่สลากหรือห่อ ตามความเชื่อที่ว่าในช่วงเวลานั้น คือวันขึ้น 14-15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี (4) ความเชื่อและพิธีกรรมการรำฟืออ-ผีเถน พิธีกรรมการรำฟืออ-ผีเถน เป็นพิธีกรรมเพื่อให้การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างสุขสบายร่มเย็นเป็นสุข และรักษาอาการเจ็บป่วย ตามความเชื่อที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีผีฟ้า (เทวดา) หรือมีของ (ผี) รักษาปกป้องรักษาเวลาที่นิยมจัดพิธีคือเริ่มได้ตั้งแต่เดือน 3 เป็นต้นไป (5) ความเชื่อและพิธีกรรมขึ้นบ้านใหม่ การขึ้นบ้านใหม่ เป็นการทำพิธีเพื่อความเป็นสิริมงคลเป็นขวัญกำลังใจในการดำเนินชีวิตแก่เจ้าของบ้านผู้อยู่อาศัย ตามความเชื่อที่สืบทอดมาแต่โบราณโดยจัดคนออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งจัดผู้เฒ่าผู้แก่พร้อมเจ้าของอยู่บนเรือน กลุ่มหนึ่งจัดเป็นขบวนพร้อมด้วยข้าวของเครื่องใช้ในเรือนนำโดยผู้อาวุโสซึ่งรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมแห่รอบบ้าน 3 รอบก่อนทำพิธี (6) ความเชื่อและพิธีกรรมไหว้พระธาตุ (บ้านเมืองจันทร์) เป็นพิธีที่ชาวทวายบ้านตาโกนถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นการแสดงถึงความเคารพต่อบรรพบุรุษผู้เป็นรากเหง้าของทวายบ้านตาโกนและระลึกถึงคุณความดีของท่านเหล่านั้น

2. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่มีผลต่อ ความเชื่อและพิธีกรรม ของชาวทวาย ตำบลตาโกน พบว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อความเชื่อและพิธีกรรมของชาวตำบลตาโกน ประกอบด้วยระดับ ครอบครัว ระดับกลุ่มสังคม และระดับ ชุมชน โดยในระดับครอบครัวในอดีตครอบครัวเป็นลักษณะครอบครัวขยายยึดถือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีความเชื่อแบบเดิม ปัจจุบันเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นด้านในระดับกลุ่มสังคม ในชุมชนบ้านตาโกนในอดีตในสังคมชาวทวายบ้านตาโกนส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติกันในปัจจุบันเปลี่ยนไปเป็นการรวมกลุ่มโดยหน่วยงานต่างๆในระดับ ชุมชน ในชุมชนชาวทวายบ้านตาโกน ในอดีตทวายบ้านตาโกนจะมีบทบาทต่อชุมชนเสียสละเวลาช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชน ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปกิจกรรมหรืองานบางอย่างบางประเภทมีหน่วยงานทางการเข้ามาดำเนินงานมีหน้าโดยตรงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งระดับนั้นมีผลต่อพิธีกรรมความเชื่อในชุมชนที่เดิมถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดถูกปรับเปลี่ยนลดขั้นตอนพิธีการให้เข้าวิถีความเป็นอยู่

3. แนวทางการอนุรักษ์และส่งเสริมความเชื่อและพิธีกรรมประเพณี ของชาวทวายตำบลตาโกน พบว่าชาวทวายบ้านตาโกนถือปฏิบัติตามแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมความเชื่อและพิธีกรรมประเพณีผ่านการอบรมสั่งสอนโดยผู้อาวุโสในชุมชน ผู้นำครอบครัวไปสู่บุตรหลานควบคู่ไปกับการนำบุตรหลานถือปฏิบัติในพิธีกรรมและประเพณีนั้นๆ ด้านแนวทางส่งเสริมนั้นได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานท้องถิ่นเป็นอย่างดี

สรุปและอภิปรายผล

1. ประวัติความเป็นมา ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวทวาย ตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ประวัติความเป็นมาของชาวทวาย ตำบลตาโกน จากการศึกษาสรุปได้ว่า ชาวทวายบ้านตาโกนเดิมตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณพระธาตุเมืองจันทร์ เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 หรือบริเวณบ้านเมืองจันทร์ภายหลังได้แยกย้ายไปตั้งชุมชนใหม่ที่บ้านตาโกนสอดคล้องกับคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ (2544:62,114) ได้ระบุถึงชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณรอบศาสนสถานที่พักในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 16 ซึ่งตรงกับยุคอารยธรรมขอมหรือเขมรโบราณสำหรับชื่อชุมชนนั้นตั้งขึ้นตามชื่อแหล่งน้ำในบริเวณที่ตั้งชุมชนคือหนองตะกอล

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ซึ่งเป็นภาษาขวากย แปลว่าหัวเข้า สอดคล้องกับคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์จังหวัด ศรีสะเกษ (2537: 148-149) ได้ระบุถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านและประวัติของหมู่บ้าน ซึ่งมีที่มาจากตำนานของชุมชนว่า วันหนึ่ง กวางตัวหนึ่งได้ลงมาดื่มน้ำที่หนองน้ำ ในขณะที่ปีนั้นเกิดความแห้งแล้งน้ำในหนองน้ำลดลงมากจนทำให้กวางตัวนั้นต้องถูกเขาลงจึงจะดื่มน้ำได้เมื่อ นายพรานมาพบรอยหัวเข้าของกวางตัวนั้น จึงได้บอกต่อกัน ต่อมาจึงพากันเรียกหนองน้ำแห่งนี้ว่า หนองตะกอล แปลว่า หัวเข้า และเพี้ยนเป็นภาษาไทยว่า บ้านตาโกน มาถึงปัจจุบันส่วนความเชื่อและพิธีกรรมของชาวขวากยตำบลตาโกนพบดังนี้

1. ความเชื่อและพิธีกรรมเรื่องผีปู่ตา จากการศึกษาสรุปได้ว่า ผีปู่ตา เป็นผีบรรพบุรุษ เป็นเจ้าที่เจ้าทางประจำหมู่บ้าน ตามความเชื่อของชาวขวากย บ้านตาโกน ผีปู่ตาจะดูแลคุ้มครองป้องกันภัยแก่ชุมชนและผู้คนในชุมชนพร้อมทั้งดูแลบันดาลให้กิจการงานต่างๆ เจริญรุ่งเรืองและลงโทษผู้ที่ล่วงละเมิดจารีตประเพณีทางสังคมของชุมชน จากผลการศึกษาสอดคล้องกับ คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ (2544:35) วีระ สดสังข์ (2545:34-35) ได้อธิบายถึงความเชื่อของชาวขวากยสรุปได้ว่า ความเชื่อของชาวขวากยมีลักษณะผสมผสานระหว่างการนับถือผีและศาสนาพุทธในชุมชนจะมีทั้งวัดและศาลผีปู่ตาประจำหมู่บ้านเรียกว่า ยะจ๊วะ การเช่นผีปู่ตาจะทำปีละ 2-3 ครั้ง ชาวบ้านจะนำข้าวสุก หมากพลู บุหรี่ เหล้า ไก่ต้มสุกทั้งตัว กรวยใบตอง ผ้าขาว เหยียนธูปธูปมาทำพิธีเช่น โดยจุดธูปเทียนแล้วปักลงที่ข้าวสุก แล้วเทเหล้าและน้ำลงบนข้าวสุกก่อกว้างพอให้ผีปู่ตาช่วยคุ้มครองชุมชนและผู้คนในชุมชน โดยมีเฒ่าจ๊ำเป็นผู้นำประกอบพิธีและเป็นผู้สื่อถึงผีปู่ตา ซึ่งสอดคล้องกับ คนัย ไชโยธา (2538:49-51) ที่ระบุถึง แนวความคิดความเชื่อของมนุษย์ ไว้ว่าความเชื่อเป็นมรดกทางสังคมของมนุษย์มีลักษณะผสมผสานคือความเชื่อในธรรมชาติ ความเชื่อในคติถือผีสาว เทวดา ความเชื่อในวิญญาณของบรรพบุรุษที่ยังคอยปกปักรักษาดูแลบุตรหลานและสอดคล้องกับ จารุวรรณ ธรรมวัตร อ้างถึงใน คนัย ไชโยธา (2538:47) มนุษย์มีปัญหาในการดำเนินชีวิตจึงคิดว่าจะมีอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติบันดาลให้เป็นเช่นนั้นมนุษย์จึงควรทำให้อำนาจเหนือธรรมชาตินั้นพึงพอใจและเมื่อคลี่คลายปัญหาแล้วหรือพ้นภัยแล้วควรแสดงความกตัญญูต่อเวทียด้วยการเช่นสรวงบูชาหรือประกอบพิธีต่างๆ

2. ความเชื่อและพิธีกรรมเรื่องผีตาแฮก จากการศึกษาพบว่า ตาแฮก หรือ ผีตาแฮก คืออารักษ์ประจำที่นาหรือเจ้าของที่นาดั้งเดิม ตามความเชื่อผีตาแฮกมีฤทธิ์อำนาจสามารถบันดาลเกี่ยวกับการเพาะปลูกและน้ำท่าในการทำนาได้ ชาวนามักสร้างศาลเล็กๆ หรือกำหนดเอาที่ใดที่หนึ่งของนาเป็นสัญลักษณ์ เมื่อเข้าสู่ฤดูกาลทำนาชาวนาจะประกอบพิธีเลี้ยงผีตาแฮกก่อน โดยจัดเครื่องเช่นเลี้ยงมีสำรับอาหาร ไก่ต้ม หมากพลู บุหรี่ ผ้าชิ้นแพรขาว เหล้า ไปเช่นบริเวณตาแฮก เมื่อทำพิธีเช่นแล้ว จึงไถรอบบริเวณตาแฮกนำพันธุ์ข้าวหรือดินกล้าหว่านหรือปักดำลงไว้เป็นสัญลักษณ์ จากผลการศึกษา สอดคล้องกับ สำลี รักสุทธี (2550:62-65) ประเพณีอีสานฉบับ ส.ธรรมภักดี (ม.ป.ป.: 154-155) และวีระ สดสังข์ (2545:36-37) ที่อธิบายถึงตาแฮกสรุปได้ว่าตาแฮก หมายถึงอารักษ์หรือผีผู้พิทักษ์รักษานามีฤทธิ์อำนาจบันดาลในด้านการเพาะปลูกได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พระยาอนุมานราชธนอ้างถึงใน คนัย ไชโยธา (2538:48) ได้ระบุถึงแนวความคิดความเชื่อของมนุษย์ไว้ว่า ความเชื่อของชนชาติไทยแต่เดิมก็ไม่ต่างจากชาติอื่นๆคือเชื่อถือในสิ่งที่มองไม่เห็นตัวแต่ถือหรือเข้าใจว่ามีฤทธิ์หรืออำนาจเหนือคนอาจบันดาลให้ดีหรือร้ายหรือให้คุณหรือโทษได้เรียกว่า คติถือผีสาวเทวดา

3. ความเชื่อและพิธีกรรมเช่นผีบรรพบุรุษในวันสารท(จาสาท) จากการศึกษาพบว่า เป็นพิธีทำบุญอุทิศให้แก่บรรพบุรุษและญาติที่ล่วงลับไปแล้วโดยจะเจงหรือระบุชื่อญาติผู้ล่วงลับไปแล้วไว้ที่สลากหรือห่อ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

ตามความเชื่อว่า ในช่วงวันขึ้น 14-15 ค่ำเดือน 10 ของทุกปีเป็นช่วงเวลาที่บรรพบุรุษและญาติกลับมาเยี่ยมลูกหลานญาติพี่น้องของตนและรับส่วนบุญที่เหล่าลูกหลานและญาติทำและอุทิศให้ จากผลการศึกษา สอดคล้องกับ สิวิน บุญเจิม (2539: 583-584) วีระ สดสังข์ (2545:38-39) และคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม (2551:57-59) ที่ได้อธิบายถึงบุญข้าวสากหรือสลาก สรุปได้ว่าเป็นการทำบุญอย่างหนึ่งตามฮีตสิบสองของชาวอีสานเพื่อมุ่งอุทิศส่วนกุศลให้ญาติสนิทเช่นปู่ย่า ตายาย บิดา มารดา เป็นต้นที่ถึงมรณกรรมไปแล้วและอาจอุทิศให้เปรตทั่วไปด้วยเมื่อถึงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 10 ตอนเช้าชาวบ้านจะนำอาหาร ข้าวหวาน ต่างๆ ไปทำบุญที่วัดโดยพร้อมเพรียงกัน หลังจากถวายข้าวสากแด่พระสงฆ์แล้ว ชาวบ้านจะนำอาหารไปวางไว้ตามที่ต่างๆ ในบริเวณวัดเช่น โคนต้นโพธิ์ เจดีย์บรรจุอัฐิ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังนำข้าวสากไปเลี้ยงตาแฮกที่นาของตัวเองด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ดนัย ไชยโยธา (2538:49-51) ที่ได้อธิบายถึง แนวคิดความเชื่อของมนุษย์ว่าความเชื่อเป็นมรดกทางสังคมของมนุษย์มีลักษณะผสมผสานคือความเชื่อในธรรมชาติ ความเชื่อในคติถือผีสาง เทวดา ความเชื่อในวิญญาณของบรรพบุรุษที่ยังคอยปกปักรักษาดูแลบุตรหลาน

4. ความเชื่อและพิธีกรรมการรำผีฟ้า-ผีแถน จากการศึกษา พบว่า เป็นการประกอบพิธีกรรมเพื่อให้การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างสุขสบายอยู่ร่วมเย็นเป็นสุขและเป็นพิธีกรรมเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยชาวลาวเรียกว่า รำผีฟ้า-ผีแถน ชาวเขมรเรียกว่า มะมั่วด ชาวไทยเรียกว่า ระมอ-ราอตามความเชื่อที่ว่า มนุษย์ทุกคนที่ผีฟ้า (เทวดา) หรือมีของรักษา (ผี) คอยปกปักรักษาดูแลความเป็นไปของชีวิตและลงโทษมนุษย์ผู้ที่ล่วงละเมิดกฎเกณฑ์ จารีตประเพณีทางสังคมโดยการดลบันดาลให้มีอาการเจ็บป่วยต่างๆ นานา พิธีกรรมนี้ ผู้ที่นับถือหรือถือออหรือผู้เจ็บป่วยต้องจัดเตรียมเครื่องคาย (เครื่องอัญเชิญ) สำหรับยกครูเพื่ออัญเชิญครูบาออเข้าทรง โดยเจ้าภาพผู้จัดพิธีได้แก่ผู้ที่ถือออหรือผู้ที่เจ็บป่วยจะหาฤกษ์กำหนดวันจัดพิธีตามความนิยมและเหมาะสมไปเชิญครูบาออ จัดหาหมอลำมาประพาศพิธีกรรม ช่วงเวลาที่นิยมจัดจะเริ่มได้ตั้งแต่เดือน 3 เป็นต้นไป เว้นช่วงฤดูเข้าพรรษาของพระสงฆ์ จากผลการศึกษา สอดคล้องกับ วีระ สดสังข์ (2545:39-45) คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ (2544:232-236) และ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม (2551: 188-199) ที่ระบุว่าจากคตินิยมความเชื่อเรื่องผีสาง เทวดา ของชาวอีสานก่อให้เกิดประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับผีหลายลักษณะ เช่น ทำบุญบั้งไฟในเดือน 6 การเลี้ยงผีฟ้าในเดือน 3 หรือพิธีรำผีฟ้ารักษาผู้ป่วย เป็นต้นซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ ศิราพร จิตะฐาน (2539:28-29) ระบุว่า ในทุกสังคมในโลกจะมีคนที่ทำหน้าที่เป็นคนทรงและหมอผี คนทรงทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง (medium) มีความสามารถในการติดต่อกับผีหรือวิญญาณได้ และจะเป็นร่างให้วิญญาณมาประทับทรง ส่วนหมอผีเป็นผู้ที่ติดต่อกับผีหรือวิญญาณได้เช่นกันแต่ไม่ได้เป็นร่างให้วิญญาณเข้าทรง หากแต่เป็นผู้กำราบหรือปราบผีและวิญญาณและ สอดคล้องกับการศึกษาของ ฉลาดชาย รมิดานนท์ (2534:274) ที่ระบุว่าแนวคิดแบบผีกับพระ (พุทธศาสนาแบบชาวบ้าน) ทำหน้าที่ทางสังคมให้คำอธิบายสาเหตุให้ความช่วยเหลือ ผ่อนคลายให้กำลังใจแก่มนุษย์ในการดำเนินชีวิตเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ต่างๆ เช่น วิกฤตการณ์ในการทำมาหากิน ปัญหาเรื่องลมฟ้าอากาศจะมีพิธีกรรมแบบผี

5. ความเชื่อและพิธีกรรมการขึ้นบ้านใหม่จากการศึกษาเอกสารการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ พบว่าเป็นพิธีกรรมเพื่อความเป็นสิริมงคลเป็นขวัญกำลังใจในการดำเนินชีวิตแก่เจ้าของบ้านผู้อยู่อาศัยตามความเชื่อที่สืบทอดมาแต่โบราณว่าบ้านเป็นวิมานของมนุษย์เริ่มตั้งแต่ลงมือก่อสร้างต้องถือปฏิบัติให้ถูกต้องตามความเชื่อ เป็นต้นว่า การเลือกสถานที่ ไม่เครื่องเรือน ฤกษ์ยามวันเวลาที่ปลูก หลังจากปลูกเสร็จสรรพเรียบร้อยแล้ว

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ก่อนเข้าอยู่พักอาศัย ต้องประกอบพิธีให้ถูกต้องตามขั้นตอน เริ่มจากหาฤกษ์ยามอันเป็นมงคลเหมาะแก่การทำพิธี เริ่มจากพิธีสงฆ์ก่อนแล้วต่อยด้วยพิธีกรรมตามความเชื่อแบบโบราณ โดยจัดแบ่งผู้คนออกเป็น 2 พวก คือ พวกหนึ่ง ขึ้นอยู่บนเรือน พวกหนึ่งพากันแห่แหนกันมาพบกันแล้วจึงเจรจา ถามไถ่ถึงความเป็นมา แล้วจึงเชิญขึ้นบนเรือน จากผลการศึกษาสอดคล้องกับ จิตร ภูมิศักดิ์ (2535) และ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม (2551:167-174) ที่ได้อธิบายว่าประเพณีขึ้นบ้านใหม่ที่ยึดถือปฏิบัติของคนในท้องถิ่นที่พูดภาษาเขมรในแถบ จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ ว่า จะต้องเชิญคนแก่คนเฒ่าผู้รู้เป็นผู้กำกับพิธีกรรม พิธีกรรมที่จัดมี 2 อย่าง คือ พิธีกรรมบนบ้านและพิธีกรรมที่พื้นดินซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ พระอริยานุวัตร เหมจารีเถระ (2530 : 1-65) ได้ระบุถึงความเชื่อของชาวอีสานว่าความเชื่อของชาวอีสานได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ จะเชื่อในการ ครองเรือนการทำมาหากินเลี้ยงชีพในทางสัมมาอาชีพสิ่งใดเป็นโทษทำแล้วจะนำความเดือดร้อนมาให้ ย่อมละเว้น สิ่งนั้นเชื่อในฤกษ์ยามสอดคล้องกับ จารุวรรณ ธรรมวัตร อ้างถึงในคณีย์ ไชยโยธา(2538:47)ที่ระบุว่า มนุษย์แต่ละท้องถิ่นมีปัญหาในการดำเนินชีวิต มนุษย์จึงคิดว่าน่าจะมีอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติบันดาลให้เป็นเช่นนั้น มนุษย์จึงควรทำให้อำนาจเหนือธรรมชาตินั้นพึงพอใจและเมื่อคลี่คลายปัญหาหลงหรือพัวพันแล้วควรแสดงความ กตัญญูแก่ผู้ที่ด้วยการเช่นสรวงบูชาหรือประกอบพิธีต่างๆ

6. ความเชื่อและพิธีกรรมประเพณีไหว้พระธาตุ (บ้านเมืองจันทร์) พบว่า เป็นพิธีกรรมที่ชาวทวายบ้านดาโณ ถือปฏิบัติสืบต่อกันมา เนื่องจากการแสดงออกถึงความเคารพต่อบรรพบุรุษผู้เป็นรากเหง้าของชาวทวายบ้านดาโณ เป็นการระลึกถึงคุณความดีของท่านเหล่านั้น ตามความเชื่อว่า พระธาตุเมืองจันทร์นั้นบรรพบุรุษชาวทวายบ้านดาโณเป็นผู้สร้างและชาวทวายบ้านดาโณเองก็มีถิ่นพำนักอาศัยอยู่บริเวณพระธาตุเมืองจันทร์เป็นช่วงเวลาหนึ่งต่อมาภายหลังได้อพยพไปสร้างชุมชนใหม่ เมื่อถึงฤดูกาลคือ เดือน 7 หรือเดือน 8 ทางจันทรคติ ลูกหลานชาวทวายบ้านดาโณ จะไปประกอบกิจการงานที่ใดก็ตาม ต้องพร้อมกันเดินทางไปทำพิธีไหว้พระธาตุบายศรีพระธาตุอันเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษผู้เป็นรากเหง้าต้นกำเนิดของชาวทวายบ้านดาโณ เสมอ สอดคล้องกับการศึกษาของ ประชิด สุกตะพัฒน์ (2546:116-118) ที่เห็นว่า ประเพณีสังคมหรือประเพณีส่วนรวมเป็นของกลุ่มชนทั่วไปที่ร่วมมือร่วมใจทำกิจกรรมและประกอบพิธีกรรมโดยให้สังคมเกิดความ สุข ความเจริญสามารถอยู่ร่วมกันในกลุ่มสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ คณีย์ ไชยโยธา (2538:49-51)ที่อธิบายว่าความเชื่อในวิญญาณบรรพบุรุษได้แก่การดา บิดา ปู่ย่าและตายายที่ตายไปแล้ว วิญญาณของบุคคลเหล่านั้นไม่ได้ไปไหน ยังคงอยู่เพื่อปกป้องรักษาดูแลบุตรหลานของพวกเขา ทำให้เกิดการบูชาวิญญาณบรรพบุรุษ คนโบราณจึงสร้างศรัทธาให้แก่ลูกหลานอันเป็นการปลูกฝัง ความเชื่อให้ลึกกลงไปในสำนึกของแต่ละคนจนไม่อาจถอดถอนได้ เมื่อมีความเชื่อเต็มที่แล้ว ก็จะทำในสิ่งที่ตนต้องการมากขึ้นกว่าเดิม เพราะความเชื่อก่อให้เกิดคุณค่าสอดคล้องกับการศึกษาของ เจนเนบ (Van Gennep) อ้างถึงใน ศิราพร จิตะฐาน (2539:30) มองพิธีกรรมเหล่านี้ว่าเป็นกลไกทางสังคมที่ใช้บอกการเปลี่ยนสถานภาพของสังคม เนื่องจากการประกอบพิธีกรรมเหล่านี้จะมีญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านมาร่วมในพิธี ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านจึงเปรียบเสมือนพยานที่รับรู้การเปลี่ยนสถานภาพของคนในสังคม

2. การเปลี่ยนแปลง ทางสังคม ที่มีผลต่อความเชื่อและพิธีกรรมของชาวทวาย ตำบลดาโณ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อความเชื่อและพิธีกรรมของชาวตำบลดาโณ เป็นการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ปี 2535-ปัจจุบัน ประกอบด้วย ระดับครอบครัวเดิมไปมักจะอยู่กันแบบครอบครัวขยาย

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ปัจจุบัน อยู่เป็นครอบครัวเดี่ยวในระดับกลุ่มสังคมเดิมจะรวมกลุ่มมีความสัมพันธ์เป็นญาติทางสายเลือดเคารพนับถือ เกื้อกูลกันปัจจุบันเป็นการรวมกลุ่มโดยหน่วยงานต่างๆในระดับชุมชน ชุมชนจะช่วยเหลือกิจกรรมโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางศาสนาและประเพณี ปัจจุบันกิจกรรมหรืองานบางประเภทจะมีหน่วยงานจากส่วนกลางเข้ามาดำเนินงานมีหน้าที่โดยตรง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นมีผลต่อพิธีกรรมความเชื่อในชุมชนที่เดิมถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดถูกปรับลดขั้นตอนพิธีการให้เข้าวิถีความเป็นอยู่ สอดคล้องกับสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550) ที่ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมคือการเปลี่ยนแปลงองค์การทางสังคมได้แก่ ครอบครัว (Family) กลุ่มสังคม (Social Group) ชุมชน (Community) ชนชั้น (Social Class) สหจร (Association) ด้านการบริหาร มีหน่วยงานด้านการบริหารจัดการเพิ่มขึ้นคือองค์การบริหารส่วนตำบล จากเดิมมีพนักงาน เจ้าหน้าที่ประจำแต่ละฝ่าย การคมนาคม มีถนนทางหลวงชนบทลาดยางสภาพดีสะดวกสบาย การติดต่อสื่อสารกับภายนอกชุมชนสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2550: 215-216) ที่ระบุว่า สังคมเป็นเสมือนสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่งสิ่งมีชีวิตนี้จะมีส่วนประกอบหลายอย่าง แต่ละอย่างมีหน้าที่เฉพาะจะต้องปฏิบัติเพื่อการคงอยู่ของส่วนรวม

3. แนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมความเชื่อและพิธีกรรม ของชาวกวย ตำบลตาโกน อำเภอเมือง จันทร์ จังหวัดตราด พบว่าชาวกวยตำบลตาโกนถือปฏิบัติตามแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมความเชื่อและพิธีกรรมโดยผ่านทางกรอบมรดกส่งสอนไปสู่บุตรหลานรุ่นหลังให้ได้รับรู้ถึงความเป็นมาและความสำคัญของพิธีกรรมประเพณีที่ถือกันว่าเป็นมรดกภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษมอบไว้ให้ เพื่อให้เกิดความสำนึกภูมิปัญญาที่จะร่วมกันรักษาไว้ควบคู่ไปกับการนำบุตรหลานถือปฏิบัติในพิธีกรรมและประเพณีพร้อมกันทั้งยังได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นอย่างดี สอดคล้องกับการศึกษาของ กาสัก เต๊ะจันหมาก (2541:272-273) และกระมล ทองธรรมชาติและคณะ (2549: 282-283, 288) ที่เสนอว่าแนวทางในการอนุรักษ์ ควรศึกษาค้นคว้าวิจัยทำความเข้าใจในคุณค่าสาระของความเชื่อ พิธีกรรม พื้นฟู พัฒนาปรับให้ทันสมัยกับสภาพสังคมซึ่งสอดคล้องกับ ศรีศักร วัลลิโภดม (2543:45) ที่ระบุว่า การที่จะอนุรักษ์หรือพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมไทยทั้งรูปแบบและความหมายหรืออีกนัยหนึ่งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมได้นั้นจะต้องยอมรับความจริงในเรื่องวิวัฒนาการของมนุษย์นั้นคือสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่มีสภาพหยุดนิ่งหากแต่มีการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับปรัชญา เวสารัชช (2528:5) ได้อธิบาย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาว่าเป็นการที่ประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องโดยใช้ความพยายาม หรือใช้ทรัพยากรบางส่วนในกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาของชุมชนและการมีส่วนร่วมและสอดคล้องไบรอันต์และไวต์ (Bryant and White) อ้างถึงใน ชินรัตน์ สมสืบ (2539:21-22) ได้แบ่งกรณีการมีส่วนร่วมเป็น3ประเภทได้แก่ การมีส่วนร่วมโดยเป็นสมาชิก การมีส่วนร่วมเพื่อได้ผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการบริหาร

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการศึกษาวิจัยเรื่องความเชื่อและพิธีกรรมของชาวกวยตำบลตาโกนอำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษนี้ควรนำไปปรับใช้ในหน่วยงานวัฒนธรรมท้องถิ่นในด้านการอนุรักษ์ส่งเสริม และเผยแพร่วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชาวกวยตำบลตาโกนให้คงอยู่สืบไป
2. ผลจากงานวิจัยเรื่องความเชื่อและพิธีกรรมของชาวกวยตำบลตาโกนอำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษนี้ควรนำไปใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์กวยในเรื่องอื่นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นต่อไป
3. วัฒนธรรมท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางในการอนุรักษ์พัฒนาฟื้นฟูเรื่องความเชื่อพิธีกรรมประเพณีของชาวกวยให้คงอยู่ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชาวกวยตำบลตาโกนอำเภอเมืองจันทร์จังหวัดศรีสะเกษ
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาษาของชาวกวยตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ
3. ควรศึกษาพิธีกรรมการรำฟ้อนในการรักษาอาการเจ็บป่วยชาวกวยตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

เอกสารอ้างอิง

- กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ. (2549) *สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ม.2*. นนทบุรี: ไทยร่มเกล้า (ฝ่ายการพิมพ์)
- กาสัก เต๊ะจันหมาก. (2541) *การนำเสนอรูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาสัมพันธ์สำหรับสภาวัฒนธรรม จังหวัด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คณะกรรมการข้าราชการประจำประวัตินาตกรจังหวัดศรีสะเกษ. (2537) *ประวัตินาตกรจังหวัดศรีสะเกษฉบับสมบูรณ์*. ศรีสะเกษ : ศรีสะเกษการพิมพ์
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2544) *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัตินาตกรเอกลักษณ์ และภูมิปัญญาจังหวัดศรีสะเกษ* . กรุงเทพฯ: ครุสภา
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. (2551) *ชีวิตไทย ชุด ภูเขาพญาแถน*. กรุงเทพมหานคร ชุมชนการเกษตรแห่งประเทศไทย
- จิตร ภูมิศักดิ์. (2535) *ความเป็นมาของคำว่า สยาม ไทย ลาว และขอม และเอกลักษณ์สังคมชนชาติ* กรุงเทพมหานคร: สยามการพิมพ์
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2534) *ศีกกับพระ หน่วยที่ 5 ใน เอกสารการสอนชุดวิชา แนวคิดไทย สาขาวิชาศิลปศาสตร์*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

- ชินรัตน์ สืบสม.(2539) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท.นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คนัย ไชยโยธา. (2538) ลัทธิศาสนา และระบบความเชื่อกับประเพณีนิยมในท้องถิ่น.กรุงเทพฯ:โอ.เอส.พรินต์ติ้ง
- ประชิด สกฤษณ์พัฒน์.(2546) วัฒนธรรมพื้นบ้านและประเพณีไทย. กรุงเทพมหานคร: ภูมิปัญญา
- ปรัชญา เวสารัชช.(2528) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชนบท
- สถาบันไทยคดีศึกษา:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.คุรุสภา
- พระอริยานุวัตร เขมจารีเถระ.(2530) คติความเชื่อของชาวอีสานวัฒนธรรมพื้นบ้าน:คติความเชื่อกรุงเทพมหานคร
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- .(ม.ป.ป.) ประเพณีอีสาน ฉบับ ส.ธรรมภักดี กรุงเทพมหานคร: ลูกศ.ธรรมภักดี.
- ไพฑูรย์ มีกุล. (2531)การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย:กรณีศึกษาไทยกูย.กรุงเทพมหานคร: สมาคม
- สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
- ศรีศักร วัลลิโภดม.(2543) สังคม-วัฒนธรรมในวิถีการอนุรักษ์ กรุงเทพฯ:ด้านสุทธาการพิมพ์
- ศิราพร จิตะฐาน. (2539) แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและศาสนาในสังคม หน่วยที่1 ในเอกสารการสอนชุดวิชา
- ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย สาขาวิชาศิลปศาสตร์ นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สมทรง บุญพัฒน์.(2537) เรียนภาษาและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวกูย กวย (ส่วย) จากบทสนทนา
- กรุงเทพมหานคร:สหธรรมิก.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์.(2550) การพัฒนาตามมุมมองของสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในประมวล สาระ
- ชุดวิชา การพัฒนาจากมุมมองของสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.นนทบุรี :
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สวิง บุญเจิม. (2539) มรดกอีสาน อุบลราชธานี : มรดกอีสาน
- ลำลิ รัชต์สุทธิ. (2550) สืบสานตำนานงานบุญประเพณีอีสาน กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา
- วีระ สุดสังข์. (2545) ส่วยชนกลุ่มน้อยจากกลุ่มแม่น้ำโขงถึงลุ่มแม่น้ำมูล นนทบุรี : เบลโล่การพิมพ์.